TALABALARDA OILAVIY QADRIYATLARNI SHAKLLANTIRISHNING PEDAGOGIK YO'LLARI

Muallif: **Bekchanova Nafosat Rajapboy Qizi**

Annotatsiya. Maqolada oliy ta'lim talabalarida oilaviy qadriyatlarni shakllantirishning pedagogik yo'llari ilmiy-nazariy jihatdan tahlil qilinadi. Milliy-ma'naviy qadriyatlar, ta'lim jarayonining tarbiyaviy imkoniyatlari va interfaol metodlarning o'zaro uyg'unligi asosida yoshlarni oilaviy hayotga tayyorlash yo'nalishlari yoritilgan. Oilaviy qadriyatlarni shakllantirishning bilim, munosabat va xulq-amal komponentlari hamda samarali pedagogik shart-sharoitlari asoslab berilgan.

Kalit so'zlar: oilaviy qadriyatlar, talabalar, milliy qadriyatlar, pedagogik yo'llar, interfaol metodlar, oilaviy hayotga tayyorgarlik.

Аннотация. В статье представлен научно-теоретический анализ педагогических подходов к формированию семейных ценностей у студентов высших учебных заведений. Обозначены стратегии подготовки молодежи к семейной жизни, основанные на интеграции национально-духовных ценностей, образовательного потенциала учебного процесса и интерактивных методов. В исследовании обоснованы когнитивный, ценностно-ориентационный и поведенческий компоненты процесса формирования семейных ценностей, а также определены эффективные педагогические условия, необходимые для его реализации.

Ключевые слова: семейные ценности, студенты, национальные ценности, педагогические подходы, интерактивные методы, подготовка к семейной жизни.

Abstract. The article provides a scientific and theoretical analysis of the pedagogical approaches to fostering family values among higher education students. It outlines strategies for preparing young people for family life based on the integration of national-spiritual values, the educational potential of the teaching process, and interactive methods. The study substantiates the knowledge, attitude, and behavioral components of fostering family values, as well as the effective pedagogical conditions required for this process.

Keywords: family values, students, national values, pedagogical approaches, interactive methods, preparation for family life.

Kirish (Introduction)

Oila jamiyatning asosiy bo'g'ini bo'lib, uning mustahkamligi yoshlarning ma'naviy-axloqiy tarbiyasi bilan chambarchas bog'liq. Globallashuv va axborot oqimining kuchayishi sharoitida yoshlarning oila va nikoh haqidagi qarashlari o'zgarib bormoqda. Talabalik davri shaxsning dunyoqarashi shakllanadigan muhim bosqich bo'lgani uchun oliy ta'limda oilaviy qadriyatlarni maqsadli shakllantirish dolzarb vazifadir.

© Ushbu material Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) litsenziyasi asosida tarqatiladi.

Mavzuning ilmiy ishlanganlik darajasiga qaramay, oilaviy qadriyatlarni shakllantirishning pedagogik yo'llari oliy ta'lim sharoitida yetarlicha tizimlashtirilmagan. **Tadqiqotning maqsadi** - talabalarda oilaviy qadriyatlarni shakllantirishning samarali pedagogik yo'llarini nazariy jihatdan asoslash va tizimlashtirishdir.

Materiallar va metodlar (Methods)

Tadqiqotda ilmiy-pedagogik adabiyotlar va me'yoriy-huquqiy hujjatlarni tahlil qilish, taqqoslash va umumlashtirish, tizimli yondashuv, sintez hamda tasniflash metodlaridan foydalanildi. Milliy qadriyatlar va xalq pedagogikasi manbalari mazmuniy tahlil qilindi.

Natijalar (Results)

Ilmiy-pedagogik adabiyotlar, me'yoriy hujjatlar va mavjud tajribani nazariy tahlil qilish natijasida talabalarda oilaviy qadriyatlarni shakllantirishning quyidagi asosiy natijalari aniqlandi.

Birinchidan, oilaviy qadriyatlarning pedagogik mazmuni aniqlashtirildi. Tahlil shuni ko'rsatdiki, talabalarda shakllantirilishi lozim bo'lgan oilaviy qadriyatlar uchta o'zaro bog'liq komponentni o'z ichiga oladi: bilim komponenti (oila, nikoh, ota-onalik haqidagi tushunchalar), munosabat komponenti (oilaga, oila a'zolariga nisbatan ijobiy qarash va mas'uliyat hissi) va xulq-amal komponenti (oilaviy vaziyatlarda to'g'ri qaror qabul qilish va muloqot ko'nikmalari). Shakllantirish jarayoni samarali bo'lishi uchun bu uch komponent birgalikda rivojlantirilishi zarur.

Ikkinchidan, milliy qadriyatlarning tarbiyaviy imkoniyatlari asoslandi. Kattalarga hurmat, mehr-oqibat, sabr-toqat, farzand tarbiyasiga mas'uliyat kabi xalqimizga xos oilaviy fazilatlar maqollar, xalq og'zaki ijodi va ma'naviy merosda mujassam ekani aniqlandi. Ular talabalar uchun tushunarli va yaqin bo'lgani bois, qadriyatlarni tashqaridan yuklash emas, ongli qabul qilish imkonini beradi.

Uchinchidan, shakllantirishning pedagogik yo'llari tizimlashtirildi:

1) O'quv mazmunini boyitish. Pedagogika, psixologiya, ma'naviyat asoslari kabi fanlarga oila va nikoh madaniyatiga oid mavzularni integratsiya qilish bilim komponentini mustahkamlaydi.
2) Milliy qadriyatlarga tayanish. Xalq pedagogikasi va ma'naviy meros namunalaridan foydalanish munosabat komponentini shakllantiradi.
3) Interfaol metodlarni qo'llash. Davra suhbatlari, munozara, keys-stadi, rolli o'yinlar va trening mashg'ulotlari xulq-amal komponentini rivojlantiradi.
4) Oila va mahalla bilan hamkorlik. Ota-onalar va tajribali oila vakillari bilan uchrashuvlar nazariy bilimni real hayot tajribasi bilan bog'laydi.
5) Ijtimoiy faollikni rag'batlantirish. Ilmiy-ijodiy ishlar, ijtimoiy loyihalar va targ'ibot tadbirlari qadriyatlarga shaxsiy munosabatni mustahkamlaydi.

To'rtinchidan, pedagogik shart-sharoitlar belgilandi. Yuqoridagi yo'llar samarali ishlashi uchun quyidagilar zarur: tarbiyaviy jarayonning tizimliligi va izchilligi, talabaning yosh va psixologik xususiyatlarini hisobga olish, nazariy bilim bilan amaliy faoliyatning uyg'unligi hamda professor-o'qituvchilarning shu yo'nalishdagi metodik tayyorgarligi.

Shunday qilib, tahlil natijasida oilaviy qadriyatlarni shakllantirish alohida tadbirlar emas, balki bilim, munosabat va xulq-amal komponentlarini qamrab oluvchi yaxlit pedagogik tizim sifatida amalga oshirilishi maqsadga muvofiq ekani ilmiy jihatdan asoslandi.

Muhokama (Discussion)

Olingan natijalar shuni ko'rsatadiki, oilaviy qadriyatlar faqat nazariy bilim berish orqali emas, balki talabani faol ishtirokchiga aylantiruvchi interfaol mashg'ulotlar va real hayot tajribasi bilan bog'lash orqali samarali shakllanadi. Milliy qadriyatlar (kattalarga hurmat, mehr-oqibat, mas'uliyat) talabalar

© Ushbu material Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) litsenziyasi asosida tarqatiladi.

uchun tushunarli va yaqin bo‘lgani sababli, ularga tayanish qadriyatlarni ongli qabul qilishga yordam beradi.

Tadqiqotning cheklovi uning nazariy-tahliliy xususiyatga egaligidir. Kelgusida taklif etilgan yo‘llarning samaradorligini turli yo‘nalish va hududlar talabalari bilan pedagogik tajriba-sinov orqali tekshirish maqsadga muvofiq.

Xulosa

Talabalarda oilaviy qadriyatlarni shakllantirish tizimli yondashuvni talab etadi. O‘quv mazmunini boyitish, milliy qadriyatlarga tayanish, interfaol metodlar, oila va mahalla bilan hamkorlik hamda talabalar ijtimoiy faolligini rag‘batlantirish uyg‘unligi yoshlarning oilaviy hayotga tayyorgarligini oshirishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. Toshkent: O‘zbekiston, 2023.
2. O‘zbekiston Respublikasi Oila kodeksi. 1998 yil 30 aprel, 607-I-son.
3. O‘zbekiston Respublikasining “Ta’lim to‘g‘risida”gi Qonuni. 2020 yil 23 sentyabr,O‘RQ-637-son.
4. O‘zbekiston Respublikasining “Yoshlarga oid davlat siyosati to‘g‘risida”gi Qonuni. 2016 yil 14 sentyabr, O‘RQ-406-son.
5. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O‘zbekiston strategiyasi. Toshkent: O‘zbekiston, 2021.
6. Karimov I.A. Yuksak ma’naviyat — yengilmas kuch. Toshkent: Ma’naviyat, 2008.
7. Avloniy A. Turkiy Guliston yohud axloq. Toshkent: Ma’naviyat.
8. Bronfenbrenner U. The Ecology of Human Development: Experiments by Nature andDesign. Cambridge, MA: Harvard University Press, 1979.
9. Bandura A. Social Learning Theory. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall, 1977.

© Ushbu material Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) litsenziyasi asosida tarqatiladi.